

Autizmo spektro sutrikimų ypatumai

ELGESYS IR BENDRAVIMAS

Vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimą, visą informaciją suvokia kitaip. Dėl to jie:

- Atsiriboja nuo aplinkos;
- Blogai suvokia priežasties – pasekmės ryšius;
- Neįsivaizduoja arba sunkiai įsivaizduoja daiktus, nepatenkančius į jų regėjimo lauką;
- Geriau suvokia regimąją informaciją, nes kalba dažnai jiems tėra nieko nesakantis „garsų kratinys“;
- Pastebi atskiras detales, bet negeba jų susieti;
- Yra nerimastingi, patiria didelę aplinkos baimę;
- Kartais elgiasi lyg negirdėtų;
- Pasižymi kraštutiniais veiksmo, pykčio ar liūdesio priepuoliais be aiškios priežasties;
- Ne laiku ir ne vietoje juokiasi;
- Nepakankamai suvokia realų pavojų.

Parengė Andromeda Baršauskienė pagal Loreta Grikainienė, Ingrida Liaudeneckienė, Aušra Lukšienė, Toma Malvicė (2016). „Pažink, suprask, padėk: ugdymo strategijos dirbantiems su ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimų“.

Autizmo spektro sutrikimų ypatumai

KALBA IR KOMUNIKACIJA

Daugiau kaip pusė vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą, turi kalbos sutrikimų. Kai kurie jų visai nenaudoja kalbos kaip bendravimo priemonės. Tik nedidelė dalis tokių vaikų šneka ir bendrauja.

Jų kalba dažnai monotoniška, mažai emociinga. Bendraudami jie nepakankamai naudoja kūno kalbą. Vyresni vaikai nemoka palaikyti pokalbio, dažnai tegeba atsakyti į užduotą klausimą vienu žodžiu ar trumpa fraze.

Vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimą, būdingi tokie bendravimo požymiai:

- ❖ Sunkiai perteikia kitiems savo norus;
- ❖ Negeba mėgdžioti kalbos, gestų, veido išraiškos;
- ❖ Nesuvokia, kad kalba – bendravimo priemonė;
- ❖ Negeba palaikyti pokalbio;
- ❖ Turi neįprastų pomėgių;
- ❖ Sunkiai įsijungia į bendrą veiklą, pereina iš vienos veiklos į kitą;
- ❖ Atkakliai siekia daryti tai, kas patinka ar domina, neatsižvelgdami į kitų norus ir poreikius;
- ❖ Kartais vartoja antrąjį ar trečiąjį asmenį, kalbėdami apie save.

Autizmo spektro sutrikimų ypatumai

SENSORINĖS INTEGRACIJOS SUTRIKIMAI

Žmonės pasaulį pažįsta liesdami, matydami, girdėdami, uosdami ir ragaudami. Visa ši informacija gaunama per sensorinę (jutiminę) sistemą. Sensorinė integracija – tai neurologinis procesas, kurio metu priimama informacija iš jutimų. Ji labai susijusi su žmogaus gyvenimu. Būtent dėl jos vystosi kūno ir akies bei rankos koordinacija, žmogus suvokia daiktų santykį erdvėje, mokosi atsiminti ir kalbėti, planuoja judesius ir veiklas, išmoksta skaityti, rašyti, mąstyti, kontroliuoja savo elgesį įvairiose situacijose.

Vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimą visą informaciją, ypač gaunamą per klausos ir lytėjimo organus, priima kitaip. Jiems būdingi tokie sutrikimai:

- ✓ Dažnai girdi ne tik tai, ką sako pedagogas, bet ir visus tuo metu aplinkui skambančius garsus. Todėl jie tampa neramūs, negali susikaupti, dengiasi rankomis ausis, sunkiai orientuojasi aplinkoje;
- ✓ Net galėdami matyti, jie stengiasi visus daiktus paliesti. Jie gali nepastebėti tokių svarbių dalykų, kaip žmogaus veido išraiška, gestai ar net rašytinė instrukcija;
- ✓ Uosto daiktus. Kartais nemalonūs kvapai jiems patinka labiau negu malonūs;
- ✓ Valgo tik tam tikros temperatūros, skonio, konsistencijos, atitinkamai patiektą, maistą. Dažnai patinka labai aštrus arba karštas maistas;
- ✓ Ragauja nevalgomus daiktus.

Autizmo spektro sutrikimų ypatumai

PAŽINIMO PROCESAI

Pažinimas dažnai susijęs su sensorinės integracijos problemomis. Autizmo spektro sutrikimą turintiems vaikams būdinga:

- Perdėtas ir ribojantis dėmesys detalėms;
- Prasmės suvokimo sunkumai;
- Ribotas gebėjimas atskirti esminius dalykus nuo antraeilių;
- Ribotas daiktų ir veiksmų tarpusavio ryšio suvokimas;
- Sekos suvokimo ir veiklos organizavimo sunkumai;
- Negebėjimas vienu metu skirti dėmesį daugiau nei vienam dalykui;
- Įgytos patirties ir išmokytojų įgūdžių analizavimo ir apibendrinimo sunkumai, negebant viso to perkelti į kitą aplinką ar veiklą;
- Dėmesingumo ir susikaupimo stoka;
- Negebėjimas sujungti kelių idėjų ar sąvokų (ypač jeigu jos prieštarauja viena kitai);
- Savęs ir kitų suvokimo sunkumai;
- Ribotas interesų ratas.

Parengė Andromeda Baršauskienė pagal Loreta Grikainienė, Ingrida Liaudeneckienė, Aušra Lukšienė, Toma Malvicė (2016). „Pažink, suprask, padėk: ugdymo strategijos dirbantiems su ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimų“.